غازی غەفوورکاراکتەرکی مرۆڤ و شۆشگێ.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

لەهونەری نواندندا هەمیشە بەهرەو توانستی خورسکی لە پشتەوەی ڕۆگەزە یشیەیەکانی ئەکتەرە، بۆیە غازی غەفوور ئۆگەرچی ئەکتەرکی ئەکادیمی نەبووە، بەڵام توانیویەتی سوود لەو توانست و بەهرە خورسکی ببینێ و لەزەرینەی ڕۆڵەکانیدا وەک پێویست، بەکاری بهێنێ، بەتایبەت لەڕووی پەرفەرمانسەوە نواندنکی هاوسەنگ دروست بکات ، لەشانەو دراماو سینەمادا.
ئەوانەی(غازی)یان وەک ئەکتەر ناسیووە، دەزانن ئەو لەڕووی جەستەو دەنگ و ئیلقاوە ،پڕ لەتوانستی سەروشتی گەرم، دەزانن کە کاراکتەرکانی، هەمیشە لەخودی خۆی نزیکن، دەستایەتی و لەک تێگەیشتن و ئاوەزان بوونیان لەگڵ یەکدا زۆرە.
ئەوەش دەزانن هەمیشە غازی ئارەزووی لە بژارکردنی کاراکتەرە شۆشگێو خاوەن بیروباوەڕ نیشتمانی و نەتەوەییەکان هەبووە، بە ئەوەی لە ڕۆگەی ئەو کاراتەرانەوە، گوزارشت لە ناخی خۆی بکات، ئازارە مرۆییەکانی هەڵژێ،
لەو لەکچوونەی نێوان غازی و کاراکتەرکانی وێنەی زۆر هەیە، ئەوەتا لەشانگەری (ئاوچی) دەرهێنانی (سەفوەت جەراح)غازی ڕۆڵی(پیرەمەرد) دەبینێ، کە باوکی چوار کوڕە، بە هەمای چوار پارچەی کوردستان، لەوە کاراکتەرکی بەهێز و خۆاگرە، دژی زوڵم وستەمکاری و چەوسانەوە دەوستەت، تووشی بە ئارامی دەبەت لەسەر ناتفاقی و ناتەباییان لەگڵ یەکتر، تا لە ئەنجامدا پیرەمەرد لەخەمی ئەواندا دڵی دەوستێ.
لەفیلمی (کچی کافرەش) غازی ڕۆڵی باوکی کچی کافرەش دەبینێ، کە لەتاو ڕفاندنی کچەکەی لەلایەن ئەفسەرکی بەریتانی، تووشی داماتی دەروونی دەبەت.
لە زنجیرەی زنجیرە درامای (ئاسکە) غازی غەفوور ڕۆڵی خزمەتکاری دەرەبەگک دەبینێ، کە زوڵم قەبوو ناکاو لە بەگ یاخی دەبەت و کلیلی خانوو دوکانکانی فەڵە دەداتە پشی و بەجێ دەهێ .
گرنگ خواستی غازی غەفوور ئەوە بووە کە کاراکتەرکانی لەخۆی بچن..بە تایبەت لە ڕۆژە سەخت و ستەمکاریەکاندا کە شانە قسەی خۆی هەبووە لە ڕووداوکاندا، هەر یەکە لەو کاراکتەرانە، ڕۆڵی خۆیان هەبووە لەڕووی بیروباوەڕو هزری کوردایەتی و وروژاندنی جەماوەر.
ئەو هەمیشە شانازی بەو خەسڵەتە دیارانەی خۆی کردووەو قوربانی لە

پەناو بەرز ڕاگرتنیانی داوە، لەنواندنیشدا ئاشقی ئەو کاراکتەرانە بووە، کە هەڵگری ئەو هەستە بەرزە نیشتمانی و مرۆڤ پەروەریانە بوونە.

لەو ڕۆژانە غازی غەفورم لەسەر پێخەفی نەخۆشیەکی سەخت دا بینی،
هەستم کرد بەهەموو هێزو دەسەڵاتی خۆیەوە ، دەیەوێت بەزەردەخەنە زەرد هەڵگەڕاوەکانی ئەو ئازارانەم لە بشارتەوە کە لەناخیدا گینگڵیان دەخواد،
وەک ئەوەی پێم بڵێ بەوا بکە من هەر غازی غەفوری جارانم،
کە هەرگیز بەرامبەر بە نەهامەتیەکانی ژیان و ئازارکانی چەکم نەداوە،
ئەو چەک نەدان و سەرفیرازیەیە بەها مرۆییەکانی ئەوی پاراستووە و لەنەوان زەر لەوانی تر جیاوازی دروست کردووە.
تا ئێستاش غازی غەفوور ناخی پڕ لەو خەزگانەی ئارەزووی ئەوە دەکەن جارێکی تر خوا دەرفەتی پێ ببەخشێت بگەڕێتەوە سەر تەختەی شانۆ بەردەم کامەرا،
وەک ئەوەی ئەمەش ئاواتی بینینەوەی بە دەخوازین.

ناوی کتێب: دەڤەرێك دارستان و تاڤگەك چڵەكە.. نووسەر: ڕۆژهەڵاتبجەیی

بابەت شیعر..

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرەبکەن..

RozhHalabjai_DerekDownload

خۆنیی خودایی لە کشیعریی: (ووکەکانی خواوەند)ی سەباح هەنجیدەردا.. دکتۆر مارف خەزنەدار

لەکاتی خوێدا شیعری (چراهەڵگر)یان بە هەنام، لە کواری (ئامان)ی ژمارە (32)ی شوباتی 1999، ل (111 – 113) بڵاوکرابوونەوە. (کەمال غەمبار) شیعرەکەی وەگەڕابوونەسەر زمانی عەرەبی، دیاربوو وای بۆباش زانی، منیش پشکێیەکی بە عەرەبی بە بنووسم. وابوو وەرگێڕان و پشکێیەکەی ئەمە لە کواری (گولان العربي)، (ژمارە – 40، (25)ی ئێیلوولی 1999، ل 135- 138) بڵاوکرایەوە.
زۆری پێنەچوو کشیعری: (ووکەکانی خواوەند) لە لایەن (سەباح هەنجدەر)ەوە بڵاوکرایەوە. ئەم کشیعرە، پێیەمکی گرتبووە خۆ بە ناوی (خۆنی خودایی)یەوە، لە سێ بەش پکهاتووە.
لەدوای خوێندنەوەی، ئەو ئاستییەم بۆ دەرکەوت کە بەشی دووەمی پێیەمکە بریتییە لە (چراهەڵگر)، ئەوی گەڕاوەتە سەر زمانی

عەرەبی و من پێشکیم بە نووسیوە.
لەپاش خوێندنەوەی پێیەمی (خوێنی خودایی)هەرسێ بەشەکەی بەسەر یەکەوە جارێ یەکێتییەکەم تێیدا بەدی کرد. ئێستاش لەم ماوەیەدا هەوڵ دەدەم هێندێ بیروڕا دەربڕم لەبارەی پێیەمی (خوێنی خودایی)و ئەو بیروڕایانەی لەبارەی بەشەکیان بە عەرەبی باو کراوەتەوە، بە کوردی دووبارەیان بکەمەوە.

* * *

بەشی یەکەم (خوێنی خودایی)خڕیکی جموجووڵێی گیاندارانە، بەهەردوو بەشیەوە، سەیرەمی لێگێ نییە کە ئادەمزادە، دووبەشەکە ئاژەڵی دڕندە و باڵدارن. نیشتیمانی باڵداران فراوانە، بە پایانە، بەڵام نیشتیمانی ئاژەڵ دارستانە، ئەمە هەرچەندە بەقوارە گەورەیە, ناگاتە گۆتیی باڵدار کە ئاسمانی بە دواییە.
سروشت نێك لەڕە لای (سەباح ئەنجدەر)، بەڵکو لەلای هەموو کەسێك و لەهەموو جێیەك ئەمزە بە ئادەمزاد. ئەوشت و جموجووڵ و خۆشی و ناخۆشی هەموو دیاردەیەکی سروشت ئەنگدانەوەیەکە بە دەربڕینی کردەوەی ئادەمزاد. ئەمە وێك بەڵێی خەمان هەڵدەخەڵەتێنین، یان مەشکەمان بچووك دەکەینەوە و خەمان دەکەین بە منداڵ بە ئاوەی بزە و پێکەنین بنیشتە سەر لەومان, کە باس لە ئاژەڵی کەوی و باڵندە دەکەین، کاری وا دەکەن هی ئادەمزادە و هی خۆیان نییە. لە کەندا بە ئاوەبوو، زەردار لەسەر بیروباوەڕ حسێبت لەگەڵدا نەکات، بۆیە شاعیر و نووسەران وێك کورد دەڵێ: (بووکە لەگەڵ تەمە خەسوو گوێت لێ بێ)، ئەم بەزمە تا ئێستاکەش ماوە، چونکە دیکتاتۆریێت و یێك ئاخوەێیی و تاك پەرستی و سانسەر لە هەموو جێیەك هەیە، لەهەر شوێنێك بەجۆرێك خۆی دەنوێنێ، بۆتایبەتی لە ئەژهەڵاتی ئەمەدا هەر مەپرسە.
ئەم بەشەی (خوێنی خودایی)پێشکی، یان ئە خشکەرێك بوو بە بەشی دووەم.

* * *

(چرا هەڵگر)بابەتکی شیعری نوێیە لە بابەتکانی ئادەبی کوردی سەردەم. پەم خشە ناوکی تری پە ببەخشم (قەندیلکە هەڵگر)، یان ناوی سێیەم (لامپا هەڵگر)، یان ناوی زەری تری کە وێك سەرچاوەی ئوونەکی و تیشك و شەوق و نوور بکار دەهێنرێن. هەر چەنێك بێ, خاوەنی (قەسیدە)ی پە دەڵێ.

بۆ ئەستی ئەم کارە ئەدەبییە قسیدە نییە بەمانای ڕۆژهەڵاتی (عەرەبی)، لەوانەیە لە ئەدەبیاتی ئوروووپادا مانای قسیدە بدا، ئەوان (پەیەم)ی پێ دەڵێن، ئەم بابەتە شیعرە لە هەموو دەمێکدا بەچیرۆکی شیعری ناژمێردرێ، لەگەڵ ئەوەی پەیەم بەمانا ئوروووپاییەکەی هەندە جار ناوەرۆکی چیرۆکئامێز دەگرێتە خۆ.
بە لە لووتبەرزی و لە لەخۆبایبوونی ئەکادیمی هەندە دووربکەوینەوە، مەسەلەکە گاڵتە نییە، بەڵکو ئەکادیمییە، زیاتر لەوەی فیلەسووفی ئەفسانەیی ئەکادیمەس لەو دارستانەی لەدوایدا ناویان نا ئەکادیمییە موحازەراتی دەدا، ئەمە لەڕدا ناتوانین لە پەناوی دەڵکخستنی بەرهەمی ئەدەبیدا، تیۆری و یاسا دابنێین، بەڵکو دەگەڵ بەچێژ و بینین و بیرمان دەدەین لەپەناو سنوور کێشانی جۆر و قەوارەی جوانی ئەوەی پەیوستە لە بەرهەمی هونەروەر و نووسەر بەهوونی دیار بێ.
ئەوی ڕاستی بێ، دەتوانم بڵێم لە قسیدەکە نەگەیشتم، ئەم قسەیەی من دەچێتە خانەی نیسبییەوە، چونکە لەوە دەنیام خاوەنی قسیدە سەری سوورەمێنێ، لەبەر ئەوەیە چونکە ئەوەی ئەو مەبەستیەتی ئەوە نییە کە من تێی دەگەم، بەڵام تێگەیشتنی من بە قسیدەکە دەنگە لەوەی ئەو دەیەوە بەرزتر و ڕاستتر بێ!
ئەگەر شیعر لەپێش هەموو شتێکدا بریتی بێ لە تیپ و وشە، کە هەنراوەیەک دروست دەکا, جیایە لە (ناشیعر). من دەڵێم کە شاعیر بینای دیواری باڵەخانە (قسیدە) بەرز دەکاتەوە وەک ئەوەیە هەنینی (مەسیقا و ڕیتم) دەق و بەهێز بێ و ناسکی تێدا نەبێ.
لەوانەیە شڵەوازی (دەمەزی و دەمانتیکی و ئینتیباعی و ئەفسانەیی) ئەوەی شاعیر بە کاری هەناوە بۆ دروست کردنی قسیدەکەی، ئەمە لە بابەتەکەدا مەبەستی سەرەکی بێ، چونکە مەسەلەکە قووڵ و جدییە، مەبەستی قسەکردنە لەگەڵ بیر و هۆشی منداڵ، یان دڵی دڵدارانی پشمردە، وەک خاوەن قسیدە بۆی دەچێ.
لە قسیدەکەدا ناماقووڵی ئستێتیکی هەیە، ئەمە لەڕدا بەرامبەر بەمە لە حاڵەتێکدا دەبینە وەک دیاردەیەک بێ بۆ شیعری سەردەم. ناماقووڵ لەسەر دەمز دادەمەزرێ، هەندە جار خاوەنی قسیدە لە بەکارهێنانی سەرکەوتوو دەبێ، لەجاری دیکەدا وەک ئەوەی بۆبە هەست کردن وەرگیرابێ، لە جاری تردا دەمز وەردەگیرێ و خاوەن قسیدە ئاگادارە وەک بەگەڵکانی

(ڕەمزی کۆنی) بۆ ئاوەڵی لەگەڵ ئەتمەسفیری (کەش – جۆ)ی قەسیدەکە بگونجێ، دیارە خاوەنی قەسیدەکە کوردە، پێش ئەوەی خۆی بە وجوودی کۆنی، یان وجوودی مرۆڤایەتی بەیاغ بکا. بەم هەیوە دڵنیین ئایا ئاو ڕەمزی دەچێتە ناو تاقیکردنەوەی شیعری و دەیکا بە بەرهەمکی ئەدەبی، ئەمە بە (تضمین) حسێب دەکرێ وەك لە قەسیدەی کەن لەبەرچاوماندایە؟
یان بڕشتوویەکی دیکە؟ ئایا (تضمین) دیاردەیەکی ماقوولە لە قەسیدەی تازەدا؟ پرسیارەکە وەرامدانەوەی پێویستی بە لێکۆڵینەوەیەکی قوولی تیۆری و پراکتیکی بەراوردکاری هەیە لەنێوان ئەدەبی کوردی و ئەدەبی ئاو نەتەوانەی شیعریان بە کوردی وەردەگێڕین.
ئاوە ماوە قسەیەك لەبارەی ئەم بەرهەمەوە بکەم، وەك من تەی دەگەم. لەپاش خوێندنەوەی تێکستە کوردییەکەی، لە دوایدا وەرگێڕانی عەرەبی ئاوەم بە دەرکەوت کە (سەباح ڕەنجدەر) هەوە دەدا بوونی سە سووچەکە وەك خۆی هەستی پێدەکا لە سە شتی تردا بیدزێتەوە کە خۆی دروستیان دەکا (سووپەرمان) و (ڕووناکی هەڵگر) و (حاجی لەقلەق). یەکەمیان (سووپەرمان) ئەمە ئەنجامی خۆنی هەمیشەیی هەموو مرۆڤایەتییە ئاوەی دیانەوە خەڵکی ڕووی ئەم زەویە هەموویان (سووپەرمان) بن، (ڕووناکی هەڵگر) دەستات بەدەستە، (حاجی لەقلەق) مەژووە.
بەڵام لەلای من گەڵانێکی تر پەیدا بوو کە قەسیدەکەم خوێندەوە، لەڕەدا بەپێویستی دەزانم هەندێکی بخەمە ڕوو.
بەلای ئەمەوە منداڵانی ئاو سەردەمە (قەڵا) ڕەمزی یەکەم و (منارە) ڕەمزی شار نەبوو، بەڵکو ڕەمزی سێیەم هەبوو، ئەمە خۆی لە (حاجی لەقلەق) دەدەزیێەوە. حاجی لەقلەق لە مزگەوتی خانەقا دەژیا، پێش ئاوەی قەڵا و منارە بینا بکرێن، وەك ئەمە بیرمان دەکردەوە.
بەلای منەوە حاجی لەقلەق ڕەمزی یەکەم بوو، چونکە من وام دەزانی یەکەمین کەس کە نیشتەجێی ئەم شارێیە، هەرچی منارەش بوو، ڕەمزی دووەم بوو، چونکە تەمەنی چەند سەد ساڵکە، ئاوەمان دەنێتەوە بیر دەوڕەتی سەڵاحەدین لەچ پلەیەکی شارستانیەتیدابوو.
قەڵا لەڕەزی سێیەمدا بوو، ئاوەش لەبەر ئاوەبوو، چونکە قەڵا هەرچەندە تەمەنی چەند هەزار ساڵکە، بەڵام تەمەنی کەنترین یادگاری ئەرکیەلۆجی لە سەد و پەنجا ساڵ تێپەڕ ناکا. هەرچەندە بە ئەمانە بەڵگەیەکن نەتاوەی کورد شانازییان پێوە دەکا، چونکە لاوەوە دروست بوون و سەر بە ئاون و بەڵگەی

شارستانیەتی ئابووردوون.
بەم جۆرە تێپەڕی، لەمڕوو نا، بەڵکو لە خوون، سەر پەیدا بوو، ئینجا شارستانیەکانی تر تا گەیشتە میدیا، لە پاشاندا ئیسلام، لەسەرووی ئەمانەوە عەباسییەکان، سەلاحەدین و عوسمانییەکان، لە پاشاندا ئینگلیز و مالیك و کەمار و... و... هەمووی کوشتار و غەدر و خیانەت و تاڵان و پیسکردنی قەڵا و منارە بوو. تەنیا ئەوە بوو حاجی لەقلەق ئازاری پێنەگەیشت، چونکە ئازاری بکەس نەگەیاندووە، بەڵام لە دواییدا بە یەکەمین جار لە مڕوودا ئازاری پێگەیشت، چونکە تاکە ئادەمزادێك تاکە شتێك نەبوو لەم ناوەدا ئازاری پێنەگا، لەبەر ئەوە زەر ئاسایی بوو حاجی لەقلەق قازیفەیەکی پە بکەوە و خەی بریندار ببە و بچووکانی بکوژرێن و هەلانەی بووخە. ئەمە چاوەنۆڕی حاجی لەقلەقکی ترین، چونکە شار بەبە ئەو بە (گەمز) دەمێنتەوە.
بەشی سێیەمی پەیمی (خوونی خودایی)کاروکردەوەی زەری تێدایە، قەڵەباغە، بەڵام هەرچەنە بە (چرا هەڵگر)، لەناو هەموو ئەم کەس بکەس نییە ون نابە، جگەی دیارە، شوێنی دەدەزرێتەوە.
داپیرەیەك لەو ناوەدا پەیدا دەبە پاك و خاوێن بەگەی مڕووە، مڕووی هەموو لایەك نا، بەڵکو تەنیا مڕووی ئەم مەرز و بوومە.
داپیرە مڕووی ئاستەقینەیە، دەوری حاجی لەقلەق دەبینە، ئەوەی چێن ڕوو دەدا وایە، نەك ئەو مڕووە ساختەیەی چەنیان دەوە وا دروستی دەکەن و وا لەکی دەدەنەوە. مڕوو بە دەی ئەمە نەبووە، خەمان دروستمان کردووە، دەبە وای لە بکەین بەدەسی ئەمە بە. ئەگەر بگانە بلیسی کوێری دەستی تێوەردابە، یان هوشیارانە و بە بەرژەوەندی خەی دروستی کردبە، خەتای بنچینەیی و پشتشکێن، خەمان بووین.
(چرا هەڵگر)هەشتان قارەمانی مەیدانە، حاجی لەقلەق هەشتان ترسی ئەوەی ماوە جارکی تریش بریندار بێتەوە، تەنگوچەڵەمە گرنگەکە ئەوەیە حاجی لەقلەق لەترس چەتە دەڕوە، لەوە نەماوە گوللەیکی پە بکەوە و کەتایی بژیانی بە، بەڵام ترس لەوەیە هەموو دەمەك ئامادە بە بە بریندار کردن، هەندە جار بریینی قورس، هەندە جاری تر بریینی سووك دەبە.
هەرچەنە بە پیاو کە پەیمی (خوونی خودایی)دەخوەنێتەوە بیری لەدەکاتەوە، ناتوانی هەروا سەرپەی تێی بگا. هەوڵەر: مەبەندی ئوونا کی

16ی تشرینی دووەمی 1999

سەرچاوە:
گۆڤاری ئامان، ژمارە (45) 5/3/2000. ل: 295 – 296.

گۆڤاری زمان و زار- ژمارە ٦

بۆ خوێندنەوەی ژمارە ٦ بە رێنووسی کوردی.. کلیکی ئێرە بکەن..

بۆ خوێندنەوەی ژمارە ٦ بە رێنووسی لاتینی.. کلیکی ئێرە بکەن..

نیگـــا(*).. نەژاد عزیز سورمێ

ئەوین هەمیشە بەڵك شتایەتی تەدایە
لێ شتایەتیش بەڵك عەقڵی تەدایە
نیتچە

• ئاوازی شەکەت ..
ئیکسیری خۆشەویستی ، تا بەڵی قووڵ ، تا حەز بکەی سادە ،
لە کوانووە ساردەکانەوە نایێ ..
چرات هەمیشە هەبێ ..
هەردەم تا تێتدا بێ بە تەنیا نیگایێ هەشانگی ئەو بڕە دڵانە ببینی ،
تەنیا لەسەر کاغەز و ووی ڕۆژنامەکاندا سپی دەچنەوە ،
ئەوانەی نە لەزمانی تەنیایی دەگەن ، نە سیپارەیەکی خەمیان خوێندووەتەوە ،
نە بادەی سپێدە و ڕۆژپەڕیان ڕۆژێ لە ڕۆژان هەداوە ..

• ئەمجارەش ئەو نیگایە لە زرنگانەوەی شکۆفە نایلۆنییەکانی

پاراستم ..
بەردەوام دەبم لە سەما ..
خۆشەویستی بەبێ شەرەنگی جودایی و ئەستەمی ژوانان لە لێوارێکی سووتاو دەچێ ..
مرۆڤە بە عیشووەکان ، ئەوانەی ((لە مانای گریە نازانن)) و بە هێزی پێناوی و خۆهەڵخستن بەڕووە دەچن ، گوناهە دەستی لەرزۆکیان بگیرێ و بە بازی کۆیان و نمەی باران بسپررێن ..

• لەوەتەی مرۆڤ هەیە ئەو نیگایە هەیە .
ستراندك لە شارای (نان)ـەوە تا سەما و لەیزینی جیهانایەتی ..
ئەوەی بە ڕاستی عاشق بووبێ ، قەدەر باهۆزێکی لە لایەك هەر بێ هەڵ کردووە بایی دوو ڕۆژنانی هەور بێ هێنابێ و ژەنگی بەردیدەی ڕامایبێ ..
نیگاکانی تێ لە بەدخەویدا دژوار ، پشێو و بێ نەخش دەبیندرێن ، بەڵام بارانی نوورن ، کانیی لەزەت و تێکەڵاوبوون دەتەقێننەوە ..
ئەوەی دەڕوانێ ، هیچ وەختێ بێ هیوا نییە ، هەمیشە ئاسۆیەکی لێ دیارە ،
هەمیشە پێشنگی لێ دەبنەوە ..
ئەوان لە تاریکیدا گڕش کراون و بە پەنجەرەدا دزەیان بێ ژوورەوە کردووە ، لێ خۆشبەختانە دیارن .. نە مەملەکەتی عەشقیان لێ دەکەوێ ، نە دەتوانن بێ تەنیا ساتێك ئاشنای نهێنییەکانی سووتان بن .

بەهاری 2005

(*) ئەم نووسینە بە داوای سەرنووسەری گۆڤاری (شاوشکا) د . کوردستان موکریانی ساڵی 2005 بە تایبەتی بێ ئەو گۆڤارە نووسراوە .

ئێوارانێ ١٣.. سەردار جاف

ئەم ئێوارێ چاو نەرگزێ خوماریێ
پرچی لوولی بسکانێی ستاریێ
شەرابی من وا لێ لێوت لوتفت هەبێ
کوشتەی ناز و لەنجەکەتم، عەیاریێ

کە شەو داهات سەبەرت بێ تا کازێوە
یاخی بوونی رۆح شەهلایی غەددارییە
نهانخانەی دڵت بۆتە جێ خۆشەوتم
ڕووبەندی ڕووت خەزاو ناکشێ ئازارییە
خان و مان تەی چیت لێ خانی سەردار داوە
قامەتی تۆ نەخشەیەکی میعماریییە
ئەنوی بەفرە سپی ڕەحەلار و لەنجەت
قژی ژاکاو کەتی قامکە جوانکارییە
ڕەوشی ئاڵت ئەستێرەیە بە ژووری من
بڕۆ و برژانگ تیربازێکی دڵداریییە
گەردن ناسک شیرین دەکەی لەوکانم
ئاشقوماشقەی تەکئانانمان وەک ماریییە
لە سەر سینەت کە ڕای دەخا ڕووەت ڕەشیم
پەنجەکانم شەت شەت دەبن، لاساریییە

ڕۆیندووەی تـــرس لـەدەســـەڵات.. عوسمان حاجی مارف

هەوڵدانی ئەو دەسەڵاتە سیاسیانەی بە بەڕێوەبردنی کۆمەڵگا ڕۆگای ئۆپۆزسیۆنی توندوتیژی و سەرکوت و دەندەیی دگرنە بەر، هەروەها هەرچی تواناو ئیرادەو ئومێدی خەڵکە دێکەنە ملکەچی هەژمەنی عەقیدەو سیاسەتکانی حزبێک، هێزێکی سیاسی، بنەماڵەیەک، کەسایەتیەک، یا هێزێکی مافیا ئاسا وەک باڵ و ڕەوتێکی بەرجوازی...کە بەخولقاندنی ئەو دۆخ وهەلەیە تاپۆگەی دەسەڵاتی هێزکانیان بێ بە دەستهێنانی زۆرترین قازانج لە ناو بازاڕی سەرمایەداری جیهانیدا جێگایان بەتەوە.
ئەم جۆرە دەسەڵاتانە لە ڕۆگەی بەکارهێنانی جۆرەها دامودەزگای داپڵوسێنەوە لە پانتاییەکی فراواندا، بێئیرادەکردنی جەماوەری کرێکاران و زەحمەتکێشان وەها نائینسانی و بە بەرنامە دەسەپێنن، کە ڕۆگای ڕزگاربونی خێرێک لەو هەلومەرجەدا دەکەنە ئەفسانەیەک لە ئاسۆی دانیشتوانی ئەو ووڵاتەداو ژیانی خەڵک دۆخێکە بەر دۆخ و چاوەڕوانیەک، کە کەسەکان وەها بیرکەنەوە، مەگەر فریادەڕەسێک،

موعجیزەیەک، کارەساتێک کەتایی بەو کابوسی سەر سەریان بهێنێت، یان دەخێک دەخولقێنن کە خواستی ئازادی سیاسی و ژگاری دەچێتە جێگای ئامانجی بزوتنەوەی یەکسانخوازیەوە.!
ئەم جۆرە دەستاتانە قەزەوەنترین دەخی مەترسی و دەڕاوکە دەخولقێنن و قەبوڵکردنی هەژاری و برسیەتی دەکەنە ژیانی نەرمالی ژانی زەرینەی دانیشتوانی ووڵاتەکیان. ئارامی و ئاسودەیی بە خێکی دەبێتە ئومێدێك خەونی پەوە دەبینن و ێگای ژگاریش تا ئەو دەستاتە نەگریسە لە ژیاندا مابێت، تەنها هەاتن و کەچکردن و ئاوارییە. ئەم واقعیەتەش لە نەو پەیوەندیەکانی کەمگەی سەرمایەداری جیهانیدا نەک هیچ پەرچەکردارێکی عەمالی بە نیشان نادرێت، بەڵکو وەک پێداویستیەک بە پاراستنی پەیوەندی کارو سەرمایە مەقبولیەتی هەیەو وەک بەشێک لە پێداویستی دەستاتی چینی بەرجوازی بەدەنگی لەکراوە.
دەستاتی کەماری ئیسلامی ئێران نمونەیەکی بەرجەستەی ئەو جۆرەیە لە دەستاتی سیاسی کە چل ساڵ زیاترە کۆرەی دژەخی بە جەماوەری کرێکاران و زەحمەتکێشان و ژنان و ئازادیخوازان گەتبەرداوەو ناوبانگی دەرکردووەو ناونراوە دەستاتی سێدارە! ئەم دەستاتە بە بەکارهێنانی عەقیدەی ئیسلامی و هێزی چەکدارو تەواوی پێکهاتەو دامودەزگاو ڵەکخراوەکانیەوە، گەورەترین مەتەکە و کابوسێکی سەرسەخت و مەترسیدارە کە جگە لە دانیشتوانی ئێران ناوچەکێشی بە ئاشکرا ئاگر تبەرداوە. لەهەمانکاتدا لەم چلوسە ساڵەشدا لە نەو پەیوەندیەکانی بازاڕی سەرمایەداریدا کەماری ئیسلامی ئێران بە هەموو ناشرینی و ێسوابونێکەوە جێگاو ێگای تایبەتی و پێویستی خۆی هەبووە بە پاراستنی هێزی کاری هەرزان لە ئاستی دەوڵەتانی جیهاندا.
ترس لە دەستات بە جۆرێک دەکەنە واقعیەتێك و فەزای کەمگە، کە دەبیستین لە نەو خڵکیدا چەندین دەستەواژەی ئاگادارکردنەوە دەوترێت "دارو دیوار گوێیان هەیە"، "درواسە خەبەر لە درواسە ئەدات"، "پێویستە لە هەموکەس بتریست و بەوات بە برای خۆشت نەبێت"! بە مانایەک پەیوەندی دەستانەو هاوکاری نەوان ئینسانەکان بەجۆرێک دەشێونرێت، بەزەحمەت ناڕازایەتیەکان دەچێتە سەر ڕەوتی ئامادەیی و هاودەنگی و یەکێزی و ڵەکخستن. هەر بۆیە ماوەیەکی زۆر تا ئەوکاتەی ناڕازایەتیەکان ێگای هێز کەکردنەوە دەگرێتە بەرو فراون دەبێتەوە، چاوەڕوانی لە فریادڕەسێک یا موعجزەیەک حاڵەتێکی نەگونجاوو نەرێنی دەخی ناڕازایەتیەکان دەبێت. کەمگەی ئێران چلوسە ساڵە گیردەی دەستاتێکە وەک ئاختەبوت خۆی کێشاوە بەسەریانداو بۆی هەوای پاکی لەگرتون و یەکریزی چینە نادارەکانی

پەرش و بڵاو پەکردووە.
ئەم ئاختەبوتە دەبێت پارچەپارچەبکرێت و لە هەڵگای هەڵزی واقعی ناڕەزایەتی جەماوەری ناڕازی ژنان و کرێکاران و زەحمەتکێشان و ئازادیخوازنەوە کۆتایی پێبهێنرێت، چونکە چاوەڕوانی لە فریادڕەس و موعجزە، وەلانان و گۆڕینی ئاختەبوتەکە بە ئاختەبوتەکی تر.
پاکردنەوەی ئەم جۆرە دەسەڵاتانە بە خەی و پەکهاتو بەچونکانیانەوە لە هەر شوێنکی دنیادا تەنها لەهەڵگای خەباتی جەماوەریەوە دەبێتە هەڵومەرجکی شۆشگێرانە کە ترس لە بەرامبەر دەسەڵاتدا پەچەوانە دەکاتەوە. واتە دەخی ترس لە دەسەڵات دەگەڕێت بەترسی دەسەڵات لە جەماوەری ناڕازی. ئەو ناڕەزایەتیانەی کە چوارمانگە لە ئێراندا نمایشدەکرێت، پێش هەموو شتێک ئەوەمان نیشان ئەدات بڵای جەماوەری ناڕازیەوە، دوای چلوسە ساڵ لە ژیانی خەفەقان، بە پشەوی ژنان و بە هەڵی کرێکاران و خەڵکی هەژارو ئازادیخوازان، ترس لە دەسەڵات بەڕادەیەک چێک دانادات بە خەڵکی نارازی، کە بە هەر ئاست و شێوازێک، بەیان گونجاو بێت هەڵگایەک پەیدا دەکەن تا گورز بەدوای گورز بە دەسەڵاتدا بکەشین و پاشکشەی پێبکەن.
بەڵانسی ئەستای ناڕەزایەتیەکانی جەماوەری ئێران گەر بەوە بناسینەوە کە ترس لەم ئاختەبوتە تا ڕادەیەکی ئەرێنی و گونجاو هەڵویوەتەوە، لە هەمان کاتدا ئەو هەڵگایانەش کە لەم هەڵومەرجەدا بەم شێوە فراوانە دەسەڵاتی کەماری ئیسلامی زیاتر دەیگرێتەبەر لە توندوتیژی و ئۆشکەنجەو سەدارەدان، پەویستە هۆشن بێت بەمان کە هەنگدانەوەی ترسی دەسەڵاتە لە ئایندەیەک کە لە فراوان بونەوەی زیاتری ناڕەزایەتیەکان و بەردەوامی لە هاویشتنی تەواوی گورزەکاندا بەرەوەی بەتەوە. ئیتر کەماری ئیسلامی بێ ناکرێت و ناتوانێت دەسەڵاتی سیاسی بە قازانجی پەیوەندیەکانی سەرمایەداری بپارێزێت. هەروەها ئیتر عەقیدەکەشی بە ئەو مەبەستە پولەکی قەڵب ناکات. واتە ئەم دەخە ئەوەمان نیشان ئەدات نەمانی ترس لە دەسەڵات و بەردەوامی ناڕەزایەتیەکان لە هەر ئاست و شێوازێکدا بێت هەنگاوەکی لە پێش بە هاتنە مەیدانی ڕابەرانێک کە بتوانن لە ئامادەکردن و بردنە پێشی ئاستی ناڕەزایەتیەکاندا، هەڵی هەڵکەستن و چونیەتی بەهەڵزکردنی هەنگاوە عەمەلیەکان بگەن و هەژمونی و سەربەخەیی ئیرادەی جەماوەر لە پەکهاتنی دەسەڵاتی سیاسیدا بنەمای هەر هەنگاوەکی عەمەلی و شۆشگێرانەیان بێت.
سەرکەوتنی شەرش لە ئێراندا دنیا دەخاتە دەخەکی تازەوە کە پێش هەموشتێک پاشکشە بە نەخشەو دارشتنی بەرنامەی ترس لە دەسەڵات دەخاتە بەردەم پاشکشەیەکی گەورەوە.

چەند زانیاریەک دەربارەی جمجمی نازم زەهاوی لە کوردستان.. و: عەبدوڵا ساڵح

وەک خۆی

ڕۆژنامەی تایمزی بەریتانی ڕاپۆرتێکی بڵاوکردەوە کە لایەن کۆمەڵێک ڕۆژنامەنووسەوە ئامادەکرابوو لەسەر سەرکی پارتی پارێزگاران نازم ئەلزەهاوی و پەیوەندییەکانی لە کوردستانی عێراق.
ڕۆژنامەی تایمزی بەریتانی باس لەوە دەکات کە ئەلزەهاوی بۆی یەک ملیۆن و ٣٠٠ هەزار پاوەنی ئیستەرلینی لە پەیوەندییەکانی لە کوردستانی عێراق کەرکردۆتەوە، دوای ئەوەی پەیوەندییەکانی لەگەڵ بنەماڵەیەکی کاریگەر لە ناوچەکەدا پتەوتر کردووە، ئەو کاتەی بە دوای داشتنی سیاسەتی دەرەوەی بەریتانیا بوو لە ناوچەکەدا.
ئەم وەزیرە پێشووترە هووبڵووی پرسیار دەبەتەوە سەبارەت بەو بڕە پارەیەی کە بە خزمەتگوزاری "نوێنەرایەتی" بە کۆمپانیا نەوتییەکانی هەرێم وەریگرتووە، ئەو کاتەی جەنگی پارلەمان بووە.
ئەو ڕۆژنامەیە درێژە بە باسەکە دەدات و دەشڵێت، پەیوەندی لەگەڵ بنەماڵەی بارزانی دامەزراندووە، کە لەگەڵ بنەماڵەیەکی دیکەدا ژیانی سیاسی لە هەرێمی کوردستان کۆنترۆڵ دەکەن. بوو بە "ئاوێزکاری پەسەندکراو" بە ئەو کۆمپانیایانەی کە بەدوای پەیوەندیدا دەگەڕێن لەگەڵ بنەماڵەی بارزانی.
هەرەشەماوی ئاهەنانی لە بەریتانیا بە مندالی بەرپرسانی کوردستانی عێراق ڕەکخستووە، هەرەشەها لە کۆمپانیایەکی بەریتانیدا بەشدار بووە کە کۆی بەرپرسێکی عێراقی خاوەنی پشکێکی زۆری پشکەکانە.
ڕۆژنامەکە باس لەوە دەکات کە ئەلزەهاوی وەک یاریدەدەری لەرد جەفری ئارچەر گەماوتەوە بە عێراق، کە خەریکی کەرکردنەوەی هاوکاری بە پێنابەرانی کورد بوو، بەڵام بگۆڕەی ڕۆژنامەی تایمز، دەنگەی دیارنەمانی بەڵ پارەی ئەو ئەپەراسیۆنە خەرخوازییە بڵاوبووتەوە.
ئەو سەرکردەیە کە ناوی مەسعود بارزانییە، لە ئارچەر تووڕە دەبێت، دوای ئەوەی ڕەتیکردەوە بانگهێشتی ئەوارەخوانێکی بکات، و کارەبای

لەو هوتێلە بۆی کە ئەوی تێدا نیشتەجێ بوو.
لە ساڵی 2011دا ئێلزەهاوی لانیکەم چوار جار سەردانی کوردستانی عێراقی کردووە، لەگەڵ بارزانی و بەرهەم ساڵح کە بوو بە سەرۆک کۆماری عێراق و چەند بەرپرسێکی دیکە کۆبوونەوەی ئەنجامداوە. لە یەکێک لە سەردانەکانیدا ٧٠ بازرگان بە هەولێر یاوەری بوون.
دوای چەند هەفتەیەک گەڕایەوە بۆ بەشداریکردن لە کۆنفرانسێکی عێراقی-کوردی تایبەت بە نەوت و گاز، کە ئامانج لێی ڕاکێشانی وەبەرهێنانی بیانی بوو.
ئێلزەهاوی لە ساڵی 2012 فەرمانبەری کۆمپانیای نەوتی ئەفرین بووە، کە هەوڵی فرۆشتنی کۆگە نەوتییەکانی خێی لە کوردستاندا دابوو و تا ساڵی 2015 تا داماڵینی کۆمپانیاکە لەو کۆمپانیایە کاری کردووە، هاوکات ڕاوێژکاری کۆمپانیای تالیسمانی کۆنەدی بووە.

وەرگێڕان لە عەرەبییەوە بۆ کوردی – عەبدوڵا ساڵح

کورتەچیرۆک/ لێبووردنی گشتی.. ڕەسوا بەختیار

هەردوو چاوانی فرمێسک تیایدا زابوو، نەیدەوانی هیچ قسەیەک بکات، لەخۆشیاندا دەیویست باڵ بگرێ، لەکاتێکدا ئەو بەیە لەبەندینخانە بوو، سەجار بەسەر چەند ماڵێکی دادابوو بە دزیکردن، لەنێو بەندینخانە کاتێک هەواڵیان پێدا، لەم نزیکانە ئازاد دەبێ، هەر لەدەی خێیدا دەیگوت: ئازاد بوون بە کەسێکی سیاسییە، نەک بە دزێکی وەک من، کەسێک پانزدە ساڵە لەنێو کونجی زیندانیدا بێ، سی ساڵیشم ماوە.
ئەو دزە سێ دزی بچووکی کردووە ئەگەر بڕاوردی بکەی بەدزە هاوڕێکانی نێو بەندینخانە، هەر دزییەکی بجیا دادگایی کراوە، بەیە نزیکەی چل و پێنج ساڵ حوکم دارابوو، لەماوەی ئەو پانزدە ساڵەدا کەس سەردانی نەدەکرد، هیچ کاتێک خواردنێکی خۆشی لەدەرەوەی بەندینخانە بۆ نەدەهات، هەر تەنیا خواردنی بەندینخانەی دەخوارد، لەگەڵ ئەوەی لەنێو بەندینخانەدا ئەو بەدزێکی بچووک ناسرابوو، دزە گەورەکان هەموو کات گاڵتەیان پێدەکرد، پێیاندەگوت: تۆ تەنیا چەند

مریشکەک و کەشرەک و مەی شوانەکان دەرەوەی شارت دزیووە، ئەوندە ساڵە لەژوورەوە بیت، ئەمە چەند سەد دەفتەرکمان دزیووە و وەک تە حوکممان بەسەرد دراوە، دەورە لەدەرەوە چند نەفەر کەبابەکمان بە هاتووە، وەرە لەگەمان بخە.
دزەکە:راستە منیش وەک ئەوە دزم، لەگەڵ دزیەکەی من وەک خەتان دەکەن، هیچ نییە، بەڵام ناتوانم نانی ئەوە بخەم، راستە دزم، بەڵام ناتوانم لەگەڵ دزە ناقەڵاکان تێکەڵ بم.

- هەر وا بیر بکەوە، بەیە کاتێک چووبە دەرەوەش هەر نابیت بەهیچ.
- گرنگ نییە، ببم بەشتێک، من لەبەر برسییەتی دزیمکردووە، بەڵام ئەوە لەتەریدا دزیتانکردووە.

لەنیو ئەو گفتوگۆیانەدا، دووبارە چووەوە ناو خەیاڵەکانی، ئەمجارە ئەگەر لەبوردنی گشتی بمگرتەوە، ئەگەر خەم و هەموو ماڵەوە لەبرسانا بمرن ئەوا دزی ناکەم، ئەگەر هەر کاریشیان پێ نەدام ئەوا خەم و خوشک و براکانم دەکوژم، تا چیتر خەم بەم دونیایە نالەبارە نەخەین، چەند مانگێک لەنەو ئەو خەون و خەیاڵانە دابوو، رۆژێک نەیدەزانی چ باسە چەند پۆلیسێکی بەندینخانە، لەگەڵ کەمێک بەندییەک یان چەند دزێکی ناقەڵای ناو زیندانەکە، دەستیان بەگرانی گوتن کرد، ئەویش لەکونجێکی بەندینخانەکە چاوی زڕق بوو، پرسیاری نەکرد، چی بووە؟ پۆلیسێک، کە زۆر لەی نزیک بوو بووە برادەری و کەمێک ئاگادار بوو، لەی چووە پێش و پێیگوت: هەستە ئەوە بەبەنەی تەوە ئاهەنگ دەگێڕین، تە ناوت لەو لیستی لەبوردنی گشتیدایە و بڕ دەبی، چیتر لەو کونجەدا ناتبینمەوە!
دزەکە کاتێک گوێی لەقسانە بوو، هەموو رابردووی وەک شریتێکی سینەمایی هاتەوە بیر، لەخۆشیانا نەیدەتوانی لەجێگەی خۆی هەستە، نەیدەزانی لەخۆشیانا پێبکەنە یان بگرێ..لەشوێن خۆیدا بەبە دەنگی مایەوە، کەچی شایی و بەزمی پۆلیس و بەندییەکان هەر بەردەوام بوو.
کاتێک دەروازە گەورەکەی زیندانیان بە کردەوە هەشتا باوەشی نەدەکرد، دوای ماوەیەک لەئازاد بوون. یەکێک لەپۆلیسەکان لەنزیکەوە دەیناسی بینیبووی، کە ئەستا کەسێکی ماقووڵ و خاوەن ماڵ و منداڵ، بەشەویەکی لەهاتوو چووتەوە ناو کەمەگە، ئەو چەند ساڵەی ناو بەندینخانە و لەبوردنە گشتییەکە زۆر کاریگەر بووە لەسەری، بۆتە کەسێکی بەسوودی

کەمەگۆ.

شەماڵ بارەوانی/ بیرەوەریەکانی فەقێیەکی گومڵا (46)

بەشی چل و شەش

باشە ئەو کەربابانە بە زەکات و سەرفیترەم نادەنێ..!؟..
سااڵی یەکەمی فەقێیاتیم بوو، مانگی ڕەمەزان لە قوتابخانەی ئیسلامی(محەمەدیە) بە زانستە شەرعیەکان، پێیان گوتین بەنەوە تا دوای جەژن، منیش کەهاتمەوە، بە سەردان، ڕۆژکی لە بادینان چوومە گوندی ماڵی باپیرم ناو زەباری و گەرانان.
موختاری گوندەکە، کە منی لە مزگەوت بینی، گوتی: فەقێی بچیک و قەنج، خودێ مەچ مەڵا نینێ ب ڤی ڕەمەزانا مبارەک، لازمە تە ئێڤی ڕەمەزانێ ببیە مەلایێ مە، گوتم بەسەرچاو. تا ڕەمەزان خەریکبوو تەواوبێت وتارم بەدان و هەر چاوەڕێی زەکات گیان و سەرفیترێی هەناسەمم دەکرد.
کوڕە گەیشتین بە عارەفە و یەک دیناری ئازیزم لە نەهات ! دڵم وەخت بوو لە داخان شەق بەرە و لەدڵی خۆم دا هەرجوێنم پێ دەدان و دەمگوت: باشە ئەو کەربابانە بە تائێستا هیچ زەکات و سەدەقە و سەرفیترێیەکیان نەداومەتێ !؟
لەلایەک بەخۆمم دەگوت: بە کەعبە وەزع وابوات دینارت وەرنەگرت.
لەلایەکیتریش هەر خۆم دەی خۆمم دەدایەوە و دەمگوت: دەی دیارە ئەو دێیە عادەتیان وایە، لە ڕۆژی عارەفەی عەیب نەبیت دێدەین بە مەلای.
لەوتاری جەژن گوتم: کاکە ئەوەی سەرفیترە و شتی نەداوە و لە بیری چوو، دروستە ئێستاش بیداتێ ئەو کەسەی پێی دەچێت(تەبعەن مەبەستم خۆم بوو)، بەکە دەنیت کاکە.. بەرد بجووڵێت، گیرفانی ئەو خەڵکەی نەجوڵا !
سەرتان نەیەشێنم، ئاخریەکەی کورد وتەنی(دەست بەتاڵ و گیرفان بە

تاڵ لێی هاتمە دەر) و یەک عانیان نەدامە. تەنها داپیرەی
کەچکردووم نەبەت، پەنجا هەزاری خەشویستی داپەم.
ئای کە لە دەوە دووعام لەکردن و جونم پەدان و لیان پەستبووم.
خەنجەریشت لەدابام لە بەزاری و تووییان خوەن لە لەشم نەدەهات!
خەفەتم بەئوەدەخوارد و بە گاتە دەمگوت گەر دەمزانی وان، چما
یەک نوەژم بە دەستنوەژوە بە دەکردن هاهاها.